

בס"ד

פרשה בהנאה

סיכום פרשות התורה
בלשון קלילה ונעימה
עם ציורים להמחשה

ספר דברים

הרב אברהם עובדיה

כל הזכויות שמורות

למו"ל

אין לעשות כל שימוש

מסחרי בחומר

או בחלק ממנו

הערות והארות

יתקבלו בברכה

בפלאפון שמספרו:

052-7680573

יישר כח גדול

לכל המסייעים

בהוצאת חוברת זו לאור

הקב"ה ישלם שכרם

דברים

העם הרצוץ משתקם וגדל במספר. משה נפרד ועושה סדר במערכת המשפטית, שכן שוב אין הוא יכול לשאת לבדו במעמסה הרבה כשופט יחידי. הפרשה פותחת את ספר 'דברים', הנבדל מארבעת החומשים האחרים בכך שנאמר ברוח הקודש על-ידי משה רבינו. זהו משא הפרידה של משה מעם ישראל וכריתת ברית בינם ובין הקדוש-ברוך-הוא.

לאחר מות יוצאי מצרים בעוון חטא המרגלים היה העם כולו מורכב מילידי המדבר אשר לא ראו את הניסים הגדולים ביציאת מצרים ולכן היה צורך לעורר ולחזק בהם את מצוות התורה והאמונה בה' אלוקי ישראל, בפרט לפני היכנסם לארץ, הטומנת בחובה קשיים לא מעטים, בהם לא נתקלו עדיין בחיי המדבר.

דברי הברית משולבים בדברי מוסר ואזהרה, פרוט השכר והעונש - על קיום המצוות או על הפרתן. ספר 'דברים' נקרא גם בשם 'משנה תורה', משום שבעיקרו הוא מהוה מעין חזרה על המצוות שנאמרו בספרים הקודמים. יחד עם זאת יש בו תוספות והשלמות ואף מצוות שלא הוזכרו. ברגעי הפרידה נראה כי זהו הזמן לערוך חשבון נפש, לסקור את ההישגים והכישלונות ולהתוות דרך ותוכנית לעתיד, לאחר כיבוש הארץ וישובה.

תוכחה מוסתרת

משה מכנס את כל העם ופותח בדברי תוכחה, אולם בדרך רמז בלבד. הוא מזכיר את המקומות בהם חטאו אך מבלי להיכנס לפרטי הדברים: "בערבה" - ערבות מואב שם התפתו אחרי בנות מואב ועבדו עבודה-זרה. "מול סוף" - כשים סוף לפנייהם ומצרים מאחוריהם לא בטחו בה' וצעקו; "המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר?". "חצרות" - מקום מחלוקת קורח. "די זהב" - חטא עגל הזהב.

מערכת המשפט

העם הרצוץ שיצא מתחת סבלות מצרים משתקם ובעזרת ה' וברכותיו - גדל במספר. לפיכך מחליט משה לעשות סדר במערכת המשפטית, שכן שוב אין הוא יכול לשאת לבדו במעמסה הרבה כשופט יחידי. הוא ממנה שופטים לכל שבט ושבט וקובע את דירוגם; 'שרי אלפים' - השופטים הממונים על אלף איש, וכן 'שרי מאות', 'שרי חמישים' ו'שרי עשרות' - כשלצידם הרשות המבצעת. - השוטרים.

לא קל להיות דיינים. עליהם מוטלת האחריות לכוון את העם ולהנהיגם בדרך ישרה. שלא כדיני הגויים שבמקרה של עוות דין אינם מחוייבים דבר, נתבעים דיני ישראל לדין במקרה וחייבו שלא כדין את הזכאי.

משה מנחה את הדיינים לפני היכנסם לתפקידם החדש בכמה הוראות בסיסיות:

"היו מתונים בדין" - אין לדחות - גם את מי שכבר בא מספר פעמים לפני כן לדון.

"קטן כגדול תשמעון" - אין להפלות - יש להתייחס לדין פרוטה כדין מאה. אם באו למשפט עני ועשיר אין לזכות את העשיר רק בכדי שלא לפגוע בכבודו, וכמו כן אין לזכות את העני רק בכדי לפרנסו מכספו של העשיר.

"לא תגורו מפני איש" - אין להטות את הדין מחשש שמא הנאשם יתקוף את השופט ובני-ביתו. יש לומר את האמת ולגזור דין צדק.

אם בכל זאת ישארו משפטים ללא הכרעה, אזי - "והדבר אשר יקשה מכם ושמעתיו".

מעשה המרגלים

כאמור, חלק ניכר מדבריו מייחד משה רבינו לסיפור קורות העם במדבר ולקחיו. משה חוזר בקצרה על סיפור המרגלים ועוון העם. תחילתו ברצונם של בני-ישראל לשלוח מרגלים לבחון את הדרכים הנוחות לכבוש את הארץ, וסופו בהסתת העם והפחדתו כדי למנוע את הכניסה לארץ.

תגובת הקב"ה לא מאחרת לבוא: על כל החוטאים נגזר עונש מיתה במדבר, רק הדור החדש יזכה להיכנס לארץ המובטחת.

כיבוש ארצות סיחון ועוג

בהמשך דבריו סוקר משה את מלחמות ישראל וכבוש עבר הירדן המזרחי. מטרתו לעודד את העם ערב הכניסה לארץ ולחזק את בטחונם בה' שיעמוד להם גם במלחמותיהם עם יושבי הארץ.

היו מספר ארצות איתם לא נכנסו בני-ישראל לעימות מלחמתי והוצרכו להקיפן, וזאת מאחר שהקב"ה העניק לעמים היושבים בהן: ארץ אדום - לבני עשיו, מואב ועמון - לבני לוט.

סיחון מלך האמורי עומד בדרכם של ישראל ומסרב לתת להם לעבור בארצו. הוא אף פותח עמם במלחמה ונוחל מפלה. כמוהו גם גורלו של עוג מלך הבשן, הענק שנשאר כפליט יחידי ממלחמת אמרפל, בימי אברהם אבינו.

ארצות אלו ניתנות לבני שבטי ראובן וגד ולחצי שבט המנשה. זאת על-פי בקשתם הם ובתנאי שילחמו בחזית הקרב על הארץ ויעמדו בראש כח החלוצי.

בסיום הפרשה מחזק משה את יהושע ומעודדו לקראת הכניסה לארץ; "עיניך הרואות את כל אשר עשה ה' אלוקיכם לשני המלכים האלה, כן יעשה ה' לכל הממלכות אשר אתה עובר שמה".

פרשת זכרים

